

ULUSLARARASI ÇOCUKLUK ÇAĞI KANSERLERİ GÜNÜ

Uluslararası Çocukluk Çağı Kanserleri Günü olan 15 Şubat'ta çocukluk çağı kanserleri hakkında farkındalık yaratmak, kanserli çocuklar ve ergenlere, hastalık sonrası hayatta kalanlara ve ailelerine destek sağlamak için küresel bir iş birliği kampanyası yürütülmektedir. 2002 yılından bu yana her yıl 15 Şubat günü, küresel çapta gerçekleştirilen etkinliklerle dünyanın neresinde yaşarlarsa yaşasınlar kanserli tüm çocuk ve ergenlerin tedavi, bakım ve desteğe eşit erişim ihtiyaçlarına dikkat çekilmektedir.

Dünya çapında bulaşıcı hastalıklara bağlı çocukluk ölümleri önemli ölçüde azalırken, çocukluk çağı kanserlerine bağlı ölümler artıyor. Hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde çocukluk çağı ölümlerinin büyük ve giderek artan bir oranı, başta çocukluk çağı kanseri olmak üzere bulaşıcı olmayan hastalıklardan (BOH) kaynaklanmaktadır.

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) Uluslararası Kanser Araştırmaları Ajansı (IARC) verilerine göre; Dünya çapında çocuklarda ve ergenlerde (0-19) bir yıl içerisinde 400 binden fazla yeni kanser vakası tespit edilmektedir. Ülkemizde ise bir yıl içerisinde 0-19 yaş grubu yaklaşık 4.700 yeni kanser tanısı almaktadır. Çocukluk çağında genellikle ortaya çıkan kanser türleri yetişkinlikte ortaya çıkan kanser türlerinden önemli ölçüde farklılık göstermektedir. Çocukluk çağı kanserlerinin %30'unu lösemiler (kan kanserleri), kalan %70'ini de lenfoma ve solid tümörler (organ ve çeşitli dokulardan gelişen kanserler) oluşturmaktadır. Sık görülen diğer bir tür ise %20 oranı ile merkezi sinir sistemi tümörleridir.

Erken evrede teşhis edilen birçok çocukluk çağı kanseri yüksek oranlarda tedavi edilebilmektedir. Ancak kanser, çocuk ölümlerinin önemli bir nedeni olmaya devam etmektedir. Dünyada bir yılda yaklaşık 100 bin çocuk, kanser nedeni ile hayatını kaybetmektedir.

Tanı:

Çocukluk çağı kanserlerinin neden sonuç ilişkisi erişkinlerde görülen kanserler kadar net değildir ve bilinen bir tarama programı yoktur. Bugüne kadar çocukluk çağı kanserleri için sadece birkaç kesin risk faktörü tanımlanmıştır. Karsinojenitesi bilinen risk faktörlerinden biri iyonlaştırıcı radyasyondur. İyonize radyasyonun lösemi ve tiroid kanser

riskini arttırdığı yapılan birçok çalışma ile ortaya konmuştur. Olası diğer risk faktörleri arasında; genetik yatkınlık, genetiğe dayalı bireysel duyarlılık, bazı virüslere maruziyet (Epstein-Barr, Hepatit B, İnsan Herpes ve HIV virusları gibi) yer almaktadır.

Çocukluk çağı kanserleri için uyarıcı olabilecek belirti ve semptomlar şu şekilde sıralanabilir:

- Deride solukluk (Kansızlık, anemi varlığı)
- Halsizlik
- Enfeksiyonlara yatkınlık
- Sıra dışı kanamalar (burun kanaması, diş eti kanamaları, cilt altı kanaması gibi), ciltte sık sık morluklar, kesik oluştuğunda kanamanın güçlükle durdurulması
- İştahsızlık, açıklanamayan ani kilo kaybı
- Dalakta büyüme
- Lenf düğümlerinde şişlikler
- Kemik ve eklemlerde ağrılar (özellikle sıklığı ve şiddeti artıyorsa, uykudan uyandırıyorsa)
- Açıklanamayan ateş
- Ani görme değişiklikleri
- Genellikle kusmanın eşlik ettiği, sık baş ağrısı

Yukarıda sayılan belirtilerden birçoğunun, kanser hastalığı dışında herhangi başka bir sebepten de kaynaklanabileceği ve aslında bu ihtimalin daha yüksek olduğu unutulmamalıdır. Erken belirtiler genellikle çok daha yaygın hastalıkların veya yaralanmaların neden olduğu belirtilere benzer olduğundan çocuklardaki kanserleri hemen fark etmek zor olabilir. Yine de birçok çocukluk çağı kanseri, şikayetler ve belirtiler nedeni ile başvuru alan bir doktor ya da ebeveynler tarafından erken dönemde tespit edilir. **Çocuklarda kanser yaygın olmamakla birlikte, geçmeyen olağan dışı belirti veya semptomların varlığında bir sağlık kuruluşuna başvuru doğru olacaktır.**

Çocukluk çağı kanserlerini erken saptamanın en iyi yolu, söz konusu hastalığın olası belirtilerini gözden kaçırmamaktır. Dolayısıyla ebeveynlerin farkındalığının artması hayat kurtarıcı rol oynamaktadır. Çocukluk çağı kanserlerinin en sık başvuru bulgularının, hastayı ilk gören hekim tarafından bilinir olması hastanın vakit kaybetmeden tanı ve tedaviye ulaşmasını sağlamada en önemli faktördür.

Erken teşhis edildiğinde, çocukluk çağı kanserlerinin etkili tedaviye yanıt verme olasılığı daha yüksektir ve daha yüksek hayatta kalma olasılığı, daha az acı çekme ve genellikle daha az pahalı ve daha az yoğun tedavi ile sonuçlanır. Çocukluk çağı kanserlerinin erken tespit edilmesi ve bakımdaki gecikmelerin önlenmesi yoluyla kanserli çocukların hayatlarında önemli iyileşmeler sağlanabilir. Kanserli çocukları tedavi etmek için doğru tanı önemlidir çünkü her kanser, cerrahi, radyoterapi ve kemoterapiyi içerebilecek spesifik bir tedavi rejimi gerektirir.

Erken tanı 3 bileşenden oluşur:

- Ailelerin ve birinci basamak sağlık hizmeti sağlayıcılarının hastalığın belirtilerine ilişkin farkındalığı
- Doğru ve zamanında klinik değerlendirme, tanı ve evreleme (kanserin ne ölçüde yayıldığına belirlenmesi)
- Hızlı tedaviye erişim için bilgilendirme ve yönlendirme.

Kanser şüphesi sonrasında yapılacak testler ile tanı netleştirilebilir. Ardından kemik iliği aspirasyonu, doku biyopsisi, özel kan testleri, görüntüleme tetkikleri ve genetik testler yapılabilir.

Tedavi

Günümüzde çocukluk çağı kanserlerinde, çoklu tedavi yöntemleri ile iyileşme oranı %80 civarına ulaşsa da bu rakam, mevcut kanserlerin farklı biyolojik alt tipleri olması nedeniyle %10 ile %90 arasında çok büyük fark gösteren sonuçları maskeleymektedir. Hastalık, ülkemizde de başarı ile tedavi edilmekte olup tedavi başarısı diğer dünya ülkelerinden farklılık göstermemektedir. Lösemi türü kanserlerde genellikle kemoterapi ile tedavi edilmektedir. Doku ve organ kanserlerinde ise gerek kemoterapi, gerekse cerrahi tedavi seçenekleri uygulanabilmektedir. Gerekli olduğu durumlarda kemik iliği nakli, radyoterapi gibi tedaviler de kullanılmaktadır. Hedefe yönelik tedaviler, moleküler düzeyde yürütülen laboratuvar çalışmaları ve görüntüleme teknolojisindeki gelişmeler tedavi başarısını etkileyen diğer faktörler arasında yer almaktadır. Çocuklarda kanser tedavisi, Ülkemizde Genel Sağlık Sigortası kapsamında olup ücretsiz yapılmaktadır.

Önleme

Çocukluk çağı kanserlerinin, yaşam tarzı ve çevre ile ilgili olası sebepleri çok azdır. Bu nedenle çoğu durumda anne-baba ve çocukların bu kanserleri önlemek için bireysel bazda bir şey yapması gerekmemektedir. Bununla birlikte, çevresel risk faktörü olarak radyasyona ve bazı kimyasallara maruz kalmanın çocukluk çağı kanser riskini artırabildiği bilinmektedir. Bazı çalışmalarda çocukluk çağı kanserlerinden lösemi ile hamilelik sırasında veya erken çocukluk döneminde hane halkı pestisit maruziyeti arası ilişki çalışılmışsa da olası bir bağlantıdan söz edebilmek için daha ileri araştırmalara ihtiyaç olduğu belirtilmiştir.

Son dönemde yapılan enfeksiyon ve kimyasal maddelere dikkat çeken çalışmalar çocukluk çağı kanserleri için olası etmenleri işaret etmektedirler.

Uluslararası Çocukluk Çağı Kanseri Günü, 2024 Teması:

“Şimdi, hemen, harekete geç” sloganı olarak belirlenmiştir.

Sağlıklı çocuklar ve ergenler, üretken ve sürdürülebilir topluluklara ve ilerici uluslara katkıda bulunur. Kaybedilen her çocuk geleceğin yeri doldurulamaz bir parçasıdır.

“Çocuklardaki kanser, küresel kanser yükünün yalnızca küçük bir kısmı olsa da, çocuklar ve aileleri için bu, yaşamla ölüm arasındaki farktır.”

Bir ebeveynin ifadesiyle “Çocukluk Kanseri geçmişimizi, bugünümüzü ve geleceğimizi çalıyor. Geçmişimizi çalıyor çünkü çocuklarımıza dair güzel anılarımızı yitiriyoruz; bizi 'bilmeliydik' ya da 'keşke'lerle baş başa bırakıyor. Günümüzü çalıyor çünkü çocukluk çağı kanseri ve tedavisi zamanımızın, enerjimizin ve duygumuzun çoğunu tüketiyor. Geleceğimizi çalıyor çünkü çocuklarımız hayatta kalsa bile bir daha asla eskisi gibi olmayacağız; sonsuza dek geri dönebileceğine dair gerçek bir olasılık ile karşı karşıyayız. Onlar hayatta kalmayınca biz de sonsuza kadar değişiriz ve onlarla birlikte sahip olabileceğimiz gelecekte mahrum kalırız.”

Çocukluk çağı kanseri önemli bir halk sağlığı ve toplumsal bir sorundur. Bu nedenle vatandaşlarımızın, çocukluk çağı kanserleri hakkında bilgilendirilmeleri, **erken tanı ve tedavi için çocukluk çağı kanserlerinin bulgu ve belirtilerinin bilinirliğinin artırılması** yararlı olacaktır.

Çocukluk çağı kanserlerinin önlenmesi, erken tanı ve tedavi için hemen harekete geçmeliyiz!